

Els projectes interdisciplinaris al Cap de Llevant

Iolanda Aduart

Maica Pons

Vero Garcia

Sònia Tur

Pau Salort

Joan Fortuny

Mar Lluch

RESUM

El perquè i el per a què d'una manera de treballar. O les primeres passes davant les ganes compartides de canvi en la manera d'entendre l'educació del nostre jovent. Unes pinzellades per compartir un anhel, un desig, una voluntat...

RESUMEN

El por qué y el para qué de una manera de trabajar. O los primeros pasos ante las ganas compartidas de cambio en nuestra manera de entender la educación de nuestros jóvenes. Unas pinceladas para compartir un anhelo, un deseo, una voluntad...

I. ELS INICIS

Segons marca la nova normativa, l'ensenyament bàsic, obligatori, ha de garantir aquelles competències que permeten als nostres alumnes, un cop finalitzat el seu itinerari vital dins d'aquest tipus d'ensenyament, poder seguir creixent autònomament com a ciutadans en el context on estiguin. Les competències que permeten això són les que es consideren bàsiques.

Identificar-les ha portat el seu temps als especialistes i es procura que la seva assumpció per part dels alumnes implicats es pugui comprovar i controlar a través de processos avaluadors, perquè tenim com a responsabilitat —o l'administració té com a responsabilitat— cobrir les necessitats bàsiques dels nostres alumnes.

Aquesta realitat la vam començar a conèixer gradualment un grup de professors de l'IES Cap de Llevant amb la realització de diversos cursets del CEP l'any acadèmic 08-09: La LOE i les competències bàsiques (7-11-08) i Què vol dir treballar per competències bàsiques? (13-3-09). Aquest darrer curs ens va brindar l'oportunitat de conèixer Guida Al·lès, que ha estat i continua essent una figura cabdal per a nosaltres.

Aquesta formació ens deixà clar que amb totes aquestes novetats s'establia un nou marc de coneixement que, inevitablement, afectava tot l'entramat que teníem davant nostre (i que, hem de reconèixer, feia temps que no ens convenia gaire): el disseny curricular, els programes d'actuació dins de l'aula, les metodologies i, per descomptat, l'avaluació mateixa.

Era evident que els nous plantejaments exigien canvis si volíem anar cap a un desenvolupament competencial dels nostres alumnes.

Ens vam posar en marxa i vam creure que, com deien els especialistes, una de les millors maneres era fer-ho de forma interdisciplinària. A més, el currículum prioritzava, i ho continua fent, les estratègies i metodologies que possibiliten un plantejament transversal dels continguts i per això proposa la realització de projectes de treball interdisciplinaris.

Teníem clar que el treball per projectes és un marc molt adequat per a l'adquisició de les competències bàsiques, ja que et permet treballar:

- La construcció compartida del coneixement a través del treball cooperatiu.
- L'ús de la llengua en la reconstrucció i comunicació del coneixement.
- La recerca, selecció, organització i interpretació de la informació.
- Un plantejament del coneixement aplicat a la resolució de situacions-problema.
- La iniciativa personal i la capacitat per prendre decisions.

Era una metodologia que a més abordava tres dels aspectes que més ens preocupaven, la inclusió, l'autonomia i aprendre a aprendre.

Si tornàvem a establir un disseny fet matèria per matèria tornariem a estar en la mateixa situació i no seria fàcil combinar els diferents coneixements per poder ajudar a tenir visions més globals de la realitat, que és la base per desenvolupar les competències. Així que necessitàvem un context comú, un paraigua on situar les diferents àrees.

Ens vam posar en marxa i el primer any (curs 09-10) vam dissenyar un projecte interdisciplinari a tercer d'ESO (curs on estàvem els professors interessats). Ens convertíem en productora televisiva i havíem de respondre a la «suposada» demanda feta per IB3 que estava pensant emetre un magazín setmanal sobre Menorca en la franja horària del capvespre (de 16.30 h a 18.30 h) i ens demanava un programa pilot.

Aquest projecte ens va semblar adient per la seva actualitat i connexió amb el món del alumnes, per ser un món atractiu i motivador, i per les seves enormes possibilitats interdisciplinàries, ja que la divisió en diferents seccions ens facilitava la contribució des de moltes àrees.

Només un curs després, el curs 10-11, ja vam portar a terme projectes interdisciplinaris a primer, segon i tercer.

Per a primer d'ESO, la demanda que donava origen al projecte venia del cicle formatiu de grau superior d'activitats físicoesportives (TAAFEE), el qual ens demanava que organitzéssim un itinerari pels voltants de l'IES Cap de Llevant que inclogués una part de paisatge marítim o litoral, rural i urbà. El recorregut havia d'incloure aspectes naturals, etnològics, culturals i històrics; i havia d'estar pensat per fer-se durant un matí de primavera just abans de les vacances de Setmana Santa. L'itinerari s'acompanyaria d'una sèrie d'activitats que es durien a terme durant la sortida, com per exemple: gimcana, marató fotogràfica, audició musical o poètica, etc., per tal de fer-la més dinàmica i entretinguda.

A segon d'ESO havíem de muntar una fira medieval per encàrrec de l'Ajuntament on es mostrés al visitant diferents aspectes d'aquella època. La fira tenia com a objectiu muntar diferents parades que inclourien: productes de l'època (menjar, sabó...), enginys, mesures, jocs tradicionals, activitats de circ i danses, rutes comercials, tipus d'estructures utilitzades en la construcció, presentacions amb explicacions dels avenços que s'aconseguien a l'edat mitjana i com era la societat de l'època, literatura i danses populars, connexió edat mitjana/època actual, etc.

Aquest també era un producte molt interdisciplinari: mostrava un període amb molta interculturalitat i connexió de les diferents economies. Permetia tractar els conceptes de canvi-permanència; combinava tots els contextos: individual, familiar, escolar i social, i a més presentava un altre tipus d'oci, més cultural i menys consumista, més participatiu i més transversal generacionalment.

2. JA TENIM PROJECTE. I ARA QUÈ?

Un cop trobats aquests fils conductors, materialitzats en uns productes finals per a cada nivell, sí que podíem col·locar les diferents disciplines, amb els seus descriptors, i establir els subproductes per trimestres. Però sempre sense oblidar un missatge previ molt clar: aquestes disciplines s'havien d'entendre incloses dins d'aquest marc d'interdisciplinarietat.

Com assenyala Susanna Arànega, les competències bàsiques no substitueixen els continguts de les diferents àrees, sinó que els donen sentit i els fan funcionals. També ens diu Zabala que allò que volem ensenyar no serà un conjunt de continguts organitzats en funció de la lògica de les disciplines acadèmiques, sinó que la selecció, presentació i organització dels continguts es farà segons la seva potencialitat per donar resposta a situacions o necessitats reals. Per altra banda, també tenim present que el coneixement disciplinari és imprescindible per a la comprensió de la realitat, sempre que s'assumeixi que l'aplicació d'un coneixement parcial de la realitat no arribarà a constituir una acció competent si no s'ha après a intervenir en situacions d'una realitat global, amb tota la seva complexitat.

Tenint clar açò, el pas següent va ser seleccionar a cada una de les àrees els criteris d'avaluació que perseguirien i els continguts amb què treballaríem. I això ens va dur a la part que considerem més important que és el disseny de les activitats.

2.1. Disseny de les activitats

Segons ens diuen els especialistes, el plantejament per competències s'ha de programar no tant per temes seqüenciats, sinó per activitats. I cadascuna d'aquestes activitats ha de contemplar simultàniament la lògica interna del coneixement i la lògica interna de la contínua complexitat dels processos i contextos de la realitat. Òbviament, moltes vegades dins una activitat caldrà fer-hi intervenir no tan sols un coneixement, sinó altres coneixements d'altres matèries i per açò ho vam intentar seqüenciar al màxim des del principi. Però, al mateix temps, sabem que realitzaríem els canvis necessaris durant el procés si a les reunions es considerava que ho havíem de fer. Així mateix, en dissenyar les nostres activitats preteníem que els alumnes tinguessin la possibilitat de posar en joc les diferents competències i que ells mateixos s'autoreglessin i les incorporessin al seu propi bagatge.

No hem d'oblidar que les competències, sobretot les més complexes, formen part d'allò que, més que ensenyar en si mateix, s'ha de procurar que l'alumne aprengui. Per tant, no es tracta de crear activitats que permetin recrear situacions en què es pugui ensenyar allò des d'una base racional, sinó que moltes vegades el que es demana al procés de programació és que es generin contextos d'oportunitats que l'alumne pugui utilitzar perquè ell mateix pugui desenvolupar aquella competència.

A continuació enumerem algunes de les activitats realitzades als diferents projectes.¹

2.1.1. Exemple 1r ESO

- Presentació de diversos itineraris i elecció del seu per part dels alumnes. (Totes)
- Treball sobre mapes i orientació. (Socials i EF)
- Sortida preparatòria per recollir informació dels aspectes a treballar en la sortida. (Totes)
- Confecció del plànol de l'itinerari amb llegenda i rosa del vents. (Socials i EPV)
- Treball sobre paisatge: elements i descripció. (Socials i Català)
- Elaboració d'un herbari amb les plantes recollides durant la sortida. (CN)
- Treball sobre núvols i preparació de material de suport per a l'explicació d'aquests durant l'itinerari. (CN)
- Detecció i protocol davant els punts negres a l'itinerari. (Educació Física)
- Estudi de la geometria a la natura. (EPV)
- Tria del nom de l'itinerari per part dels alumnes. (Tots)
- Elaboració d'un tríptic: nom, imatges, què farem?, què aprendrem?, per què?, recomanacions preparades entre Educació Física i Anglès, dades de contacte, plànol i logotip de l'IES. (Tots)
- Preparació i assajos de les explicacions de la sortida: poblat prehistòric de Trepucó, paisatge mediterrani, orientació, escala, plantes i núvols. (Tots)
- Sortida guiant alumnes de tercer i sisè de Sa Graduada. (Tots)

2.1.2. Exemple 2n ESO

- Primera parada de rebuda a la fira i tria de la ubicació. (Socials)
- Plànols de la distribució de les parades de la fira. Construcció d'arcs d'arquitectura medieval amb materials petris. (Tecnologia)
- Text expositiu, tríptics, guies, pòsters... Textos explicatius de les parades de la fira. Llegendes i rondalles. Història de la llengua. Teatre. (Català)
 - Jocs tradicionals. Activitats de circ. (Educació Física)
- Cal·ligrafia de l'època i heràldica. Joieria. (Artesania)
- Canvis físics i químics. Alquímia. Epidèmies. (Ciències Naturals)
- Elaboració d'enginyers medievals: catapulta, ariet, torre de setge. (Tecnologia)
- Receptes. Oficis. (Anglès)
- Textos explicatius de les parades de la fira. Textos instructius, receptes, instruccions d'enginyers, productes... Poesia, trobadors i joglars. (Català)

¹ Entre parèntesi s'indica l'àrea o les àrees implicades.

- Dansa. (Educació Física)
- Mesures i proporcionalitat. Geometria i estadística. (Matemàtiques)
- Elaboració de vestimenta (patronatge, costura, tenyit...). (Totes)
- Explicació de la conquesta. Enllaç amb la modernitat. (Socials)
- Muntatge i desenvolupament dels dies de la fira. (Totes)

2.1.3. Exemple 3r ESO

- Introducció al món dels diferents mitjans de comunicació: públics, privats, finançament... Diferenciació entre opinió i informació. (Català)
- Visita a les instal·lacions d'IB3. (Tots)
- Observació i anàlisi del món de la publicitat. La publicitat a judici. (EPV i Socials)
- Secció domèstica. Guió de la secció: electricitat. Assaig i muntatge. (Tecnologia)
- Introducció als informatius i la notícia. (Català)
- L'entrevista periodística. (Català)
- Redacció de la introducció a l'entrevista dels *ninis*. (Socials)
- Preparació d'una enquesta sobre consum elèctric. (Tecnologia)
- Elaboració d'anuncis: guió, guió il·lustrat, enregistrament i muntatge. (EPV)
- Preparació trivial: preguntes, taulell de joc... (Biologia)
- Muntatge i edició de la crònica del judici. (EPV i Socials)
- Prova Kdenlive (programari per al muntatge audiovisual). (Totes)
- Disseny plató: esbós en perspectiva cònica, simbologia del color, aplicació del color al plató definitiu. (Tecnologia, EPV)
- Creació d'un logotip. Tria del nom i confecció del logotip del magazín geomètricament. (EPV)
- Sortida per prendre imatges i testimonis, filmar anuncis, visitar establiments, enquestes. (Totes)
- Realització i muntatge d'un telenotícies. (Català)
- Secció d'actualitat. (Socials)
- Elaboració i enregistrament d'una entrevista. (Tecnologia)
- Realització i muntatge de l'Espai Ciència. (Biologia)
- Tria per part dels alumnes del presentador, rols de muntatge i gravació del plató, logotip, plató, notícies, secció domèstica, entrevista, secció d'actualitat que sortiran al magazín. (Totes)
- Creació i muntatge dels platós. (Totes)
- Gravació del programa al plató d'IB3. (Totes)
- Edició i muntatge del magazín. (Totes)

2.2. Els primers dies

Cada any escolar, els professors participants del projecte dediquem una atenció especial al disseny de les activitats que realitzarem amb els grups els primers dies de curs ja que considerem que la primera presa de contacte estableix les bases i condiciona les relacions professors/alumnes i alumnes/projecte de tot el curs. També alguns anys s'ha presentat el projecte als pares a la primera reunió de curs.

Durant aquestes primeres classes tots els professors participants en el projecte portem a terme plegats la tasca inicial. Les activitats es poden començar amb un professor i acabar-se amb un altre. És a dir, no canvien d'activitat si no han acabat, sinó que canvien de professor. Són activitats dissenyades per presentar-nos com a equip, per conèixer el grup, per explicar metodologies fent evident la importància de la feina col·laborativa, per veure algunes eines d'avaluació i per presentar el projecte.

Les seqüències són semblants a tots els nivells, però els materials emprats canvien:

- Presentació de tots els professors participants.
- Explicació del perquè de la nostra opció de feina.
- Els cursos que ha estat possible, presentació d'un petit tast del projecte del curs anterior.
- Realització de dinàmiques per afavorir el coneixement mutu de l'alumnat i la cohesió del grup.
- Realització d'una dinàmica que té com a objectiu l'establiment de les normes de la feina en grup. Són els mateixos alumnes els que estableixen les seves normes a partir del buidatge de la dinàmica.
- Realització d'un sociograma per establir els diferents grups de feina cooperativa.
- Presentació de les rúbriques i indicadors consensuats d'avaluació.
- Presentació de l'Atura't i reflexiona. És la nostra petita «joia de la corona», un diari personal setmanal en què cada alumne expressa el que ha fet durant la setmana, els aprenentatges que ha assolit, els problemes que ha tingut a títol individual i grupal... Es corregeix entre tots els professors.

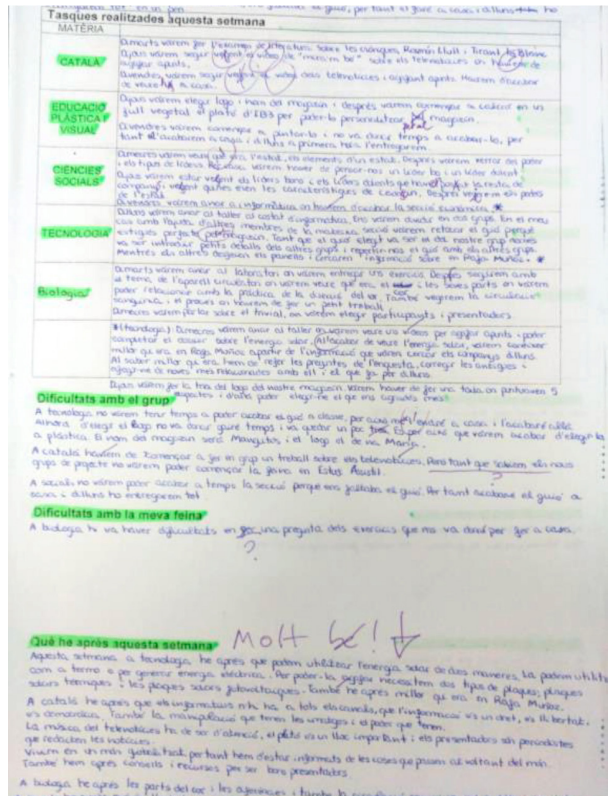
Un cop acabada aquesta presentació comuna, cada àrea presenta la seva aportació al projecte i els seus objectius més concrets.

Per últim, ens agradaria comentar que els cursos que ha estat possible, i segons l'activitat a realitzar, els professors hem acordat, si ha estat necessari, eliminar la separació horària entre sessions de les àrees del projecte o ajuntar els dos grups del mateix nivell que participen en aquest projecte. També s'han

realitzat sessions on hi havia present més d'un professor per tal d'afavorir l'avaluació conjunta d'exposicions orals dels alumnes o en altres activitats més interdisciplinàries. Uns exemples: xerrada exposició d'itineraris, sortides de preparació, la realització de vestuari d'època, la dramatització i representació d'accions quotidianas o de textos literaris, cançons i/o danses, l'elaboració dels plafons explicatius i instructius de cada estand de la fira, xerrada de Cristina Bugallo, visita a IB3, sortides per fer enquestes, etc.

El fet que cada àrea hagi comptat només amb una hora setmanal a l'aula d'informàtica ha fet que també es realitzin activitats conjuntes, entre dues o tres àrees. O amb dedicació puntual només a una àrea per no allargar les feines i així aprofitar millor aquests recursos i que els alumnes treballin d'una manera continuada amb les TIC.

3. METODOLOGIA

Òbviament, per dur a la pràctica el tipus d'ensenyament al qual ens estem referint no es pot recórrer exclusivament a la classe magistral i a la demostració, sinó que es requereix un procés de canvi en les metodologies, que obliguen a fer canvis fonamentals en els recursos que tenim i que utilitzem, des del llibre de text fins als recursos a classe, perquè, si no s'acomoda tot a aquesta nova forma estructural de fer les coses, es perd la lògica i el sentit i deixa de funcionar.

Per tant, la nostra metodologia ha estat encaminada a:

- Generar un ambient propici, segur, amable, amb possibilitat d'equivocar-se (exemple: durant la primera setmana tots els professors expliquen el projecte i fan dinàmiques amb els grups de forma incardinada per afavorir aquest ambient).
- Facilitar l'aprenentatge actiu (moltes exposicions orals, explicacions entre ells...).
- Motivar cap a l'objecte d'aprenentatge, sobretot amb la contextualització d'aquests (saben que elaboraran un producte real).
- Alternar els diferents tipus d'actuació, activitats i situacions.

- Afavorir l'autonomia de l'aprenentatge (quan estan en marxa no és necessari recordar a cada classe què han de fer, ells ja ho saben i s'hi posen...).
- Afavorir la utilització de fonts d'informació diferents així com de les TIC.
- Afavorir la comunicació escrita o oral d'allò après.
- Impulsar l'autoavaluació, la participació i implicació dels alumnes en el procés avaluador (els alumnes coneixen les rúbriques consensuades des del principi).
- Afavorir la utilització diferent de l'espai i del temps (durant la major part del temps els alumnes funcionen en grups i es mouen per l'aula amb molta facilitat).
- Impulsar la utilització d'allò après fora de l'àmbit escolar (itinerari, mercat medieval).
- Estimular i afavorir la metacognició, és a dir, la capacitat de comprendre i governar el seu procés d'aprenentatge (Atura't, autoavaluacions, càrrecs de responsabilitat dins el grup...).
- El treball cooperatiu dels alumnes (cooperació entre iguals, grups d'experts...).
- Coordinació metodològica i didàctica dels docents (com es veurà més endavant, alguns anys hem disposat d'una reunió setmanal de coordinació. Quan no ha estat suficient o ja no l'hem tinguda, es passa a quedar els dimecres o capvespres).

4. AVALUACIÓ. INTENTEM TREBALLAR PER COMPETÈNCIES, PERÒ HEM DE POSAR NOTES

Els canvis en les activitats i la metodologia són fonamentals, però estem convençuts que la clau del canvi no rau ni en el disseny curricular ni en el programa, sinó en l'avaluació. És a dir, s'han de modificar els sistemes, les formes i les pràctiques avaluadores, atès que l'avaluació és la manera més plausible perquè alumnes i professors entenguin què s'espera de nosaltres en aquestes noves formes competencials.

Aquest és el punt que considerem més difícil, en el qual més canvis o modificacions hem anat introduint al llarg dels cursos i que mai ens ha acabat de deixar satisfets. És molt complicat intentar treballar en equip de forma competencial i després haver de traduir la teva feina conjunta a una nota numèrica d'àrea. Malgrat tot, ho hem intentat. El primer que vam fer va ser consensuar les rúbriques d'aquells aspectes que ens eren comuns, com per exemple les exposicions orals, la feina en grup, així com els fulls de recollida diària d'informació i els Atura't.

4.1. Les notes

La nota que cada àrea havia de posar als bolletins sortia tenint en compte, sobretot, la nota col·lectiva del projecte que valoràvem entre tots els professors. En aquesta nota, per exemple, hi havia l'Atura't, les sortides, el funcionament del grup col·laboratiu, la feina a classe, l'actitud, la implicació, la responsabilitat i els subproductes finals com: reportatge, entrevista, muntatge del plató i gravació del directe a tercer; sortida per preparar l'itinerari a primer; i presentació de la fira, disseny i confecció dels vestits a segon.

Però, en segon lloc, per posar la seva nota, cada àrea també tenia en compte feines individuals que, malgrat que també estaven emmarcades en el projecte, s'havien fet de forma més exclusiva en aquella àrea concreta.

Els instruments que hem anant consensuant són els següents:

- Atura't i reflexiona.
- Rúbriques comunes (presentació oral, feina en grup, cercar, seleccionar i refer informació).
- Rúbriques concretes de subproductes.
- Graella de sortides.
- Quadern d'observació diària del professor.
- Rúbrica d'avaluació de la tasca final.

4.2. L'Atura't i reflexiona

Volem fer especial esment a l'Atura't perquè el considerem una eina molt important, ja que aporta una gran quantitat d'informació sobre el procés d'ensenyament-aprenentatge de cada alumne, els obliga a verbalitzar els processos que segueixen, les dificultats, els èxits, i és molt útil per organitzar millor el seu pensament i regular-lo. També permet detectar les dificultats quan apareixen, cosa que facilita al professorat una intervenció ràpida.

Com funciona? Els alumnes tenen l'Atura't el cap de setmana. El dilluns el lliuren al primer professor participant en el projecte que tinguin. Aquest professor reparteix els «aturats» entre la resta de companys que el corregiran durant la setmana (a l'Atura't només s'apunten comentaris, mai una nota numèrica). I, per últim, el darrer professor de projecte que té els alumnes el divendres els el retorna.

Hem de dir que no els resulta gens fàcil, sobretot al principi, perquè requereix temps per a l'autoreflexió, per repassar i repensar el que s'ha fet i per què s'ha fet. De fet, és una feina que resultaria difícil a qualsevol, però per altra banda estem convençuts que millora molt la presa de consciència del propi procés.

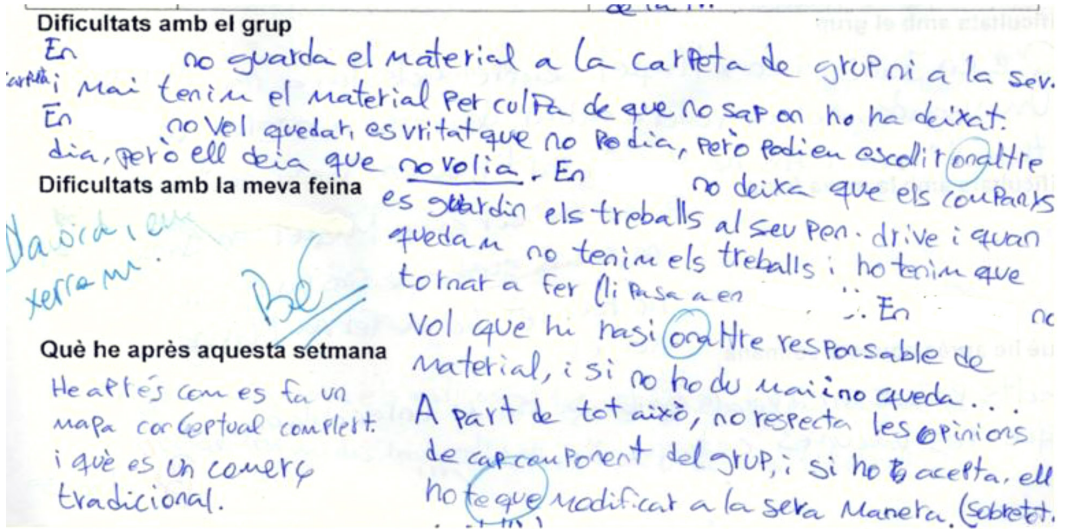
Exemple d'algunes reflexions dels alumnes:

Dificultats amb el grup

Algunes No han participat hi s'han esforçat tots els membres del grup. En Dani i en Sergi. No han participat en tota la setmana llevat avui??
Parlarem amb ells.

Dificultats amb el grup

No, per fi hem començat a comunicar-nos i a fer feina en grup.
→ Fantàstic! La passa més difícil

4.3. Les rúbriques

Al llarg dels cursos l'ús de rúbriques entre el professorat participant s'ha anat generalitzant intentant fer-les cada cop més operatives. Pràcticament realitzem rúbriques de totes les tasques plantejades. Sobretot amb la intenció de compartir-les amb l'alumnat, ja que facilita que els objectius de la feina quedin clars. També els serveix per guiar el seu procés de feina i després permet l'autoavaluació, que posteriorment es comentarà i contrastarà amb l'avaluació feta pels professors. Una avaluació sempre encaminada a veure què no ha sortit bé i què es pot millorar.

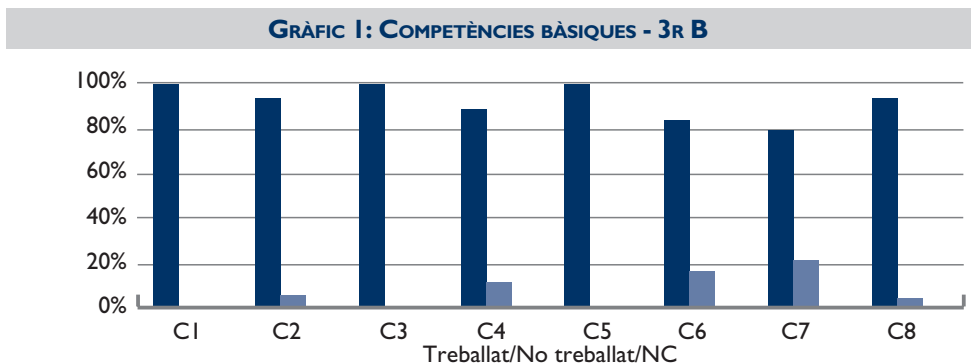
En general, els professors participants als projectes estableixen amb els alumnes el compromís que les feines sempre es poden tornar a fer per millorar-les, ja que ho considerem una part bàsica per a l'aprenentatge. Per descomptat, els professors també canviaran, amb la intenció de millorar-les, aquelles pràctiques, activitats o dinàmiques que no hagin funcionat bé. En aquest sentit, considerem que es necessita un temps i un espai per poder comentar i compartir la valoració del procés de feina amb els alumnes, tant individualment, com en petit o gran grup, ja que aquest contacte és tan positiu per a ells com per a nosaltres. Però malauradament, aquest no és un temps que es valori i, evidentment, no es té en compte a l'hora de dotar d'hores els centres.

4.4. Avaluar amb els alumnes

Els cursos 09-10 i 10-11, un cop finalitzats els projectes de tercer, vam poder dedicar temps a fer una valoració final amb els alumnes. Els vam demanar en quines situacions consideraven que s'havien treballat les diferents competències bàsiques i aquí hi ha algunes de les respostes:

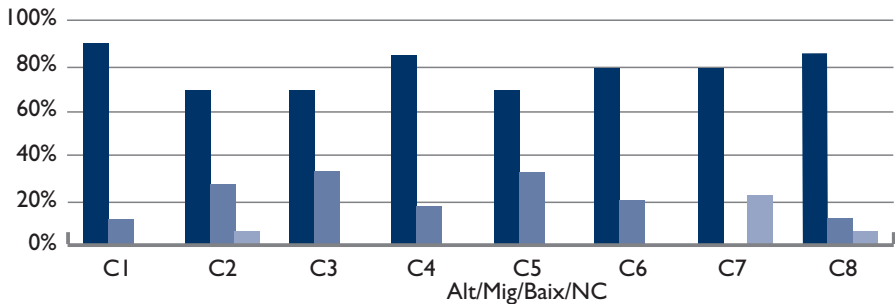
C1 Comunicació Lingüística	Quan enregistram	1	C5 Social i Ciutadana	Relacionar-se	2
	Amb el reportatge	1		Fer enquestes al carrer	6
	Sempre	7		Conèixer la història de Menorca	2
	Exposicions i Power Points	8		Reportage	10
	Parlar amb ls membres del grup i arribar a acords	5		Debat	5
	Debat	5		Plató	2
	Informatiu	5		Fer el Magazine	2
	Guions	3			
	Agenda Cultural	3			
	Experiment	1			
C2 Matemàtica	Experiment i guió FQ	11	C6 Cultural i Artística	Colors del plató	12
	Plató	9		Libres de lectura	1
	Debat	1		Crítica literària	3
	Resoldre problemes de grup	1		Quan cantam junts a música ??	1
	Percentatges	1		Representació de les seccions del magazine	2
	Gràfiques d'enquestes etc	12		Valoració dels companys	1
C3 Coneixement i interacció món físic i químic	Espai de ciència	10	C7 Aprendre a aprendre	Agenda cultural	1
	Parlar, exposar	1		Anunci d'EPV	3
	Enquestes	1		Sempre	10
	Tecno	2		Conèixer millor les capacitats pròpies	1
	Cercar informació	1		Feina en grup	4
	Reportatge	12		Enregistrament	1
	Informatiu	1		Desmuntar el plató	1
	Plató	1		Amb l'ATURAT	2
	Educació física (salut)	3		Aprendre dels altres companys	1
Debat	1				
C4 Tractament informació. Comp Digital	Power Points i enquestes	5	C8 Autonomia i iniciativa personal	Sempre	6
	Agenda	1		Controlar-nos	2
	Gràfiques	7		Responsabilitzar-se	5
	Informatiu	7		Prendre decisions	4
	Cercar informació	9		Cercar solucions	7
	Vídeos	1		Donar opinió	2
	Open Office	1		Tenir iniciativa	2
	Photoshop	1		Dirigir el grup	3
	Debat	3			

També els vam demanar si consideraven que s'havien treballat les competències i el grau d'assoliment:

Font: Elaboració pròpia.

GRÀFIC 2: ASSOLIMENT COMPETÈNCIES - 3r B

Font: Elaboració pròpia.

Per últim, també els plantejàvem una bateria de preguntes sobre diferents aspectes i aquí hi ha algunes de les seves respostes:

a) Fer feina d'aquesta manera ha afectat l'ambient, la relació en el grup de la següent manera:

- Positivament perquè hi ha un bon ambient de classe.
- Uns hi posen més ganes que altres.
- Ha fet que hi hagi molt bon ambient, vam estar molt units i ho vam passar molt bé.
- De vegades hi havia moltes discussions de grup i baralles pels treballs.
- Ens ha ajudat com a grup per dialogar i treballar bé.
- Ha millorat la comunicació i la redacció, però de vegades m'hauria agradat més fer feina individualment per comoditat i estil.

b) He descobert coses positives de mi que no sabia:

- Que quan vull puc fer-ho millor del que ho faig.
- Que puc donar iniciativa al grup.
- Puc fer treballs bastant bons.
- Que si vull puc treure bones notes, el treball en grup m'ha ajudat molt.
- Que puc resoldre els conflictes de forma correcta i sense ofendre a ningú.

c) He descobert coses negatives de mi que no sabia:

- A vegades no m'implico suficient.
- No sé fer feina.
- Em poso dels nervis quan una cosa no em surt.
- Em poso molt nerviosa quan un treball no està acabat o algú no fa la seva part, ho acabo fent jo, però no ho hauria de fer.
- Que la perfecció no existeix i a vegades no deixava acabar els meus companys perquè no hi confiava.

d) He descobert aspectes positius d'alguns companys que no sabia:

- Que molta gent pot fer feina si vol i fer-la molt bé.
- Són alegres i quan s'hi posen seriosament fan la feina.
- Que poden aportar bones idees.
- Que alguns es prenen la feina de grup molt seriosament.
- Que quan volen són persones serioses i aplicades.

e) He descobert aspectes negatius d'alguns companys que no sabia:

- Que no fan prou feina.
- Alguns que pensava que feien molta feina no la fan.
- Que alguns són bastant infantils i no saben comportar-se a l'hora de treballar.
- A vegades fan beneitures.

f) El millor del projecte ha estat...

- Que aprens a comunicar-te.
- Muntar el plató.
- Gravar.
- El producte final.
- Muntar el telenotícies.
- Gravar el reportatge.
- Fer anuncis.
- La construcció de les notícies en grup.
- Treballar en grup.
- Fer el magazín.
- Que el llum funcionés.

g) El pitjor del projecte ha estat:

- La desigualtat entre la consideració de la feina d'uns i altres.
- El començament, perquè no ens imaginàvem el producte final.
- El treball del grup al reportatge.
- Fer les coses sense temps al darrer trimestre.
- L'elaboració dels guions.
- Sortir davant la càmera.
- Triar el plató perquè tots eren bons.

m) M'he sentit segur fent...

- El meu treball al plató.
- La gravació del magazín.
- Escrivint i dient idees als meus companys.

- Fent el llum.
- Els circuits de tecnologia.
- L'estona del magazín.
- Presentació del projecte.
- Exposicions a classe.

n) M'he sentit insegur fent...

- El muntatge.
- Presentacions a classe.
- Prendre decisions a darrera hora.
- Les presentacions davant la càmera.
- Fent el reportatge.
- Els gràfics.
- Alguns exàmens.

Els professors també contestàvem plegats a les mateixes qüestions i després compartíem els resultats amb ells.

a) Fer feina d'aquesta manera ha afectat l'ambient, la relació en el grup de la següent manera:

- Ha millorat molt la cohesió, relació i comunicació.
- Ha inclòs tothom.

b) He descobert coses positives de mi que no sabia:

- Que malgrat portem molts anys encara tenim moltes ganes de millorar en la nostra feina, de fer coses noves.
- La motivació i la il·lusió.
- Que ens queden moltes coses a fer i a aprendre.
- Que val la pena mantenir-te ferm si estàs segur del que fas.
- Que un indicador que no anem malament és el grau de crítica que es permeten els alumnes (si no generéssim determinada interacció no ho podrien fer, no tindrien la informació).

c) He descobert coses negatives de mi que no sabia:

- A algun moment algú/uns ho hem vist tot negre.
- Massa implicació emocional no és bona, els cops es reben pitjor.

d) He descobert aspectes positius d'alguns companys que no sabia:

- Que ha estat molt gratificant fer feina en grup. Aprens de l'experiència i aptituds dels altres.
- Que hi ha gent compromesa i valenta. Que en saben molt. Que sempre pots comptar amb ells.

f) El millor del projecte ha estat...

- Treballar en grup. L'entusiasme.
- Que l'alumnat ha estat el veritable protagonista de les classes.
- L'ambient de feina que es genera.
- La predisposició a col·laborar i compartir les coses.
- Acció directa per resoldre problemes.
- Que hem tingut moltes i variades eines d'avaluació molt més integrals.
- Observar en alguns moments alumnes interessats a aprendre, escoltar i reflexionar sobre aspectes importants de la vida.

g) El pitjor del projecte ha estat...

- El qüestionament d'alguns alumnes i la desconfiança en alguns casos en la nostra feina i capacitat.
- Sentir-nos com una illa al centre i haver de justificar la nostra opció metodològica molts més cops que qualsevol altra.
- Que ni així, hi ha gent disposada a posar una mica de la seva part.
- El que costa que la gent entengui que les coses no surten bé per art de màgia.
- El que alguns entenguin que una persona és molt més que els coneixements que és capaç d'acumular.
- Menys temps de coordinació i més alumnes a l'aula.

o) M'he sentit segur fent:

- La meva feina.

p) M'he sentit insegur fent:

- La meva feina.

5. ELS PROJECTES AL LLARG DELS CURSOS

Com no podia ser d'una altra manera els projectes i la nostra feina han anat canviant al llarg dels cursos, tant per les modificacions que hem anat decidint després de cada valoració, com per circumstàncies alienes a la nostra voluntat.

Durant el **curs 09-10** es posa en marxa el projecte de tercer d'ESO «Fem un magazín», que dura els dos primers trimestres. Un cop finalitzat els alumnes demanen més i muntem el projecte «Menorca illa slow», que acaba presentant la nostra proposta al Consell Insular davant les autoritats d'aquell moment.

Aquell curs disposàvem d'una hora de coordinació setmanal amb tots els professors dels grups i del mateix nivell implicats en el projecte. En aquelles sessions de treball:

- Coordinàvem i seqüenciàvem continguts, activitats, sessions d'avaluació i autoavaluació dels alumnes.
- Analitzàvem el seguiment dels diferents grups cooperatius: detecció de problemes i recerca de solucions, ja fos entre nosaltres o amb entrevistes amb el grup que no funciona bé cooperativament.
- Comentàvem l'Atura't i reflexiona.
- Plantejàvem i organitzàvem sortides i possibles visites/conferències d'experts.

També vam disposar d'una aula d'informàtica durant una hora setmanal per a cada àrea. Va ser molt important la col·laboració desinteressada del realitzador professional del magazín així com dels ponents que hi van participar i la delegació d'IB3 televisió i ràdio.

Com ja hem dit, durant el **curs 10-11** al projecte de tercer sumem els projectes de primer i segon. Es manté l'hora de coordinació setmanal i l'hora a la classe d'informàtica.

Durant aquest curs intentem millorar la separació entre feines individuals i en grup i vendre millor l'Atura't. Estudiem nous funcionaments per als grups i donem més protagonisme als subproductes trimestrals.

S'inicia la col·laboració amb el cicle formatiu de grau mitjà d'imatge personal que pertinen en maquillen tant els participants en la fira com els participants en el magazín. Continua la col·laboració desinteressada del realitzador professional del magazín així com dels ponents que hi van participar i la delegació d'IB3 televisió i ràdio.

Al **curs 11-12** es produeixen dos canvis significatius. Per una banda es deixa de dur endavant el projecte de segon ja que no es disposa de suficient professorat interessat. Els professors al centre que opten per aquesta metodologia no són suficients per donar-li continuïtat. Per una altra banda, el centre opta per iniciar les reunions de coordinació de nivell, cosa que fa impossible mantenir les reunions de coordinació dels projectes ja que és una hora de coordinació per a dos grups, compartida amb tot l'equip educatiu, tant participants (sis àrees) com no participants al projecte. A més a més, també hi assistien els professors del programa de diversificació. Tot plegat afegeix molta complexitat a les reunions.

La principal conseqüència serà que per tirar endavant els projectes la quantitat de temps dedicat fora d'horari es multiplica.

L'hora setmanal de l'aula d'informàtica per a cada àrea es manté, amb l'excepció d'un parell d'àrees en què serà quinzenal. Continua la col·laboració del cicle formatiu d'imatge personal per pentinar i maquillar els alumnes el dia de la gravació i la col·laboració desinteressada del realitzador professional del magazín així com dels ponents que hi van participar i la delegació d'IB3 televisió i ràdio.

El **curs 12-13** serà el curs de les retallades. Inevitablement l'augment d'hores lectives resta temps al ja tan escàs temps per a la coordinació i el seguiment dels grups. S'intenta suplir un poc aquesta manca de temps fent millores a l'hora de compartir informació al *drive*, però no és el mateix.

En canvi, serà molt positiva la participació dels companys de diversificació de l'àmbit pràctic i sociolingüístic i la col·laboració amb IB3 televisió, que ens deixa enregistrar el programa de tercer en el seu plató. I també la col·laboració amb el CEIP Sa Graduada al projecte de primer d'ESO.

Malauradament el **curs 13-14** també caurà el projecte de primer, ja que amb les condicions precàries i que alguns companys claus (interins) marxen del centre, ni posant molt de temps propi es pot mantenir. El projecte de tercer es manté perquè el porten a terme un grup de professors molt consolidat.

La sensació és que cada cop és més precària la nostra manera de fer feina, no hi ha suport ni mitjans suficients que facilitin la feina que suposa (temps i espai per fer feina en equip). El projecte sobreviu. Anem contracorrent perquè fer feina d'aquesta manera a secundària implica una inversió de mitjans que segurament no es tenen. De tota manera intentarem mantenir-lo perquè estàvem convençuts que val la pena, que els alumnes se'n veuen beneficiats.

El **curs 14-15**, podem dir que sobrevivim. Seguim amb el projecte de tercer amb totes les seves dificultats i alguns companys que coincidim a segon fem projectes més modestos en aquest curs d'ESO.

Per últim, el **curs 15-16** es produeix l'entrada en vigor de LOMQE. Per si encara no ho teníem prou difícil, les àrees de Tecnologia i Plàstica, bàsiques per al projecte de tercer, passen a ser optatives. Malgrat tot, als dos tercers s'ha realitzat un magatzí, però només des de l'àrea de Ciències Socials i Tecnologia. Com nosaltres diem... «Sempre ens quedarà París».

6. CONCLUSIÓ

Ja per acabar, només ens agradaria concloure que durant tots aquests cursos, malgrat les dificultats que s'han mencionat, els aspectes positius han estat molts més, ha estat un autèntic luxe treballar plegats i aprendre entre nosaltres i sobretot dels alumnes.

Un dels nostres estalons ha estat saber que estàs treballant amb uns objectius concrets, emmarcats en el treball per un canvi possible que passa per l'educació. Pot sonar agosarat, però pensem que actualment la major part de persones estaria d'acord que aquest món on han primat els valors individuals, del jo primer, d'aconseguir les fites amb el menor esforç possible, i on s'han deixat de banda molts plantejaments col·lectius, no pot estar gaire orgullós de com li va, ni a nivell econòmic, ni mediambiental, ni en relació amb la convivència pacífica. Els reptes del futur passen perquè els protagonistes, els nostres alumnes d'avui, siguin capaços de fer bones anàlisis, de tenir capacitat crítica, de fer bons diagnòstics, de tenir iniciativa pròpia, però, sobretot, d'arribar a acords. I el que ens diuen els especialistes és que açò, excepte en alguns casos, no surt per generació espontània, sinó que s'ha de treballar i s'ha d'aprendre. I quin millor lloc que als centres educatius que a més tenen marcats aquests objectius per llei: fer ciutadans crítics, formats, responsables, dialogants...

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Zabala, A. 1995. *La práctica educativa. ¿Cómo enseñar?* Barcelona: Graó.

Pujolas, P. «El treball en grups cooperatius com una de les eines per afavorir l'atenció a la diversitat».

Pujolàs, P. 2002. *Aprendre junts alumnes diferents*. Vic: Eumo.

Delors, J. 1996. *Educació: hi ha un tresor amagat a dins*. Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya.

Sanmartí, N. 2010. *Avaluar per aprendre. L'avaluació per millorar els aprenentatges de l'alumnat en el marc del currículum per competències*.

Zabala, A i Arnau, L. 2007. *Cómo aprender y enseñar competencias*. Barcelona: Graó.

Moya, J. i Luengo, F. (coord.) 2011. *Teoría y práctica de las competencias básicas*. Barcelona: Graó.

Martínez, M. 2012. *Adolescencia, aprendizaje y personalidad*. Madrid: Sello.

Benejam, P. 2014. *Quina educació volem?* Barcelona: Rosa Sensat.